

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเข้าสู่ยุคการพัฒนาตามกระแสโลกอย่างแท้จริง ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติ
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2502 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2502
(ภายหลังเปลี่ยนเป็น พ.ร.บ. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2515) และได้มีการ
กำหนดการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี 2504-2509 ประกาศใช้ในยุคของ
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็ในยุคที่มีการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม
และเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศเจริญอย่างรวดเร็ว จีดีพีเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8/ปี เริ่มยุค
ของการพัฒนาการเกษตรจากปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นการส่งเสริมให้ปลูกพืชเชิงคู่ หลากหลายชนิด
การพัฒนาควบคู่ไปกับภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีการลงทุนจากต่างชาติอย่างต่อเนื่อง ต่อมาแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) ระยะต้น เศรษฐกิจยังขยายตัวอย่าง
รวดเร็ว ทำให้รายได้ของประชาชนในเมืองและชนบทมีความเหลื่อมล้ำกันด้านภาคอุตสาหกรรม
ขยายตัวอย่างรวดเร็วมีการเพิ่มพลังการผลิตจึงต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้นจำเป็นต้องปรับ
เพิ่มค่าแรงสูงเพื่อดึงแรงงานจากภาคเกษตรกรรมมาเสริมในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากมี
การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเช่น เขื่อน ไฟฟ้า โทรศัพท ทำเรือ เป็นต้น แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ต้องการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชาชนเพิ่ม
งบประมาณ รัฐบาล ให้ความสำคัญของภาคเกษตรมากขึ้น โดยสร้างแหล่งน้ำชลประทานมี
การอพยพของประชากรมากขึ้น ปลายของแผนพัฒนาฉบับที่ 2 เศรษฐกิจเริ่มขยายตัวลดลง เพราะ
ความต้องการสินค้าลดลง โดยเฉพาะข้าวและยางพาราตกลงมาก การลงทุนจากต่างประเทศและ
การใช้จ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาในไทยลดลงด้วย หลังจากนั้นรัฐบาลได้ใช้แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ต่อเนื่องจน ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ประเทศไทยมีเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีการลงทุนจาก
นักลงทุนต่างประเทศมากขึ้น มีการค้าที่เปิดกว้างสู่นานาชาติ ส่งผลให้การขยายตัวภาคเกษตรของ
ไทยกลับขยายตัวต่ำเพราะแรงงานภาคเกษตรเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น รายได้ของ
เกษตรกรตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาประเทศขาดความสมดุลภาคอุตสาหกรรมเจริญเพิ่มขึ้น
แต่ภาคเกษตรกับมีรายได้ลดลงจากราคาผลิตผลทางการเกษตรลดลงรายได้กระจุกตัวอยู่ตามเมือง
หลวง และปริมณฑลรายได้ต่อหัวของประชากร โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่ากรุงเทพ

และปริมาณพล ถึง 12 เท่า พฤติกรรมของประชาชนเริ่มขาดระเบียบวินัย ขาดศีลธรรม จริยธรรมมากขึ้น ชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็งก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “วิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ชุมชน” (พิทยา ว่องกุล, 2542 : 304) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นจุดเปลี่ยนของการพัฒนา เนื่องจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจการเงินในปี พ.ศ.2540 ภาครัฐจึงหันมาใช้ นโยบายพัฒนาแบบองค์รวม มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เน้นพัฒนาคนให้มีความสุขและมีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชน ชุมชน องค์กร ภาคประชาชนต่าง ๆ ตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ เกิดประชาชนหลากหลายรูปแบบอย่างเข้มแข็ง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป็นทิศทางการพัฒนาประเทศร่วมกัน โดยยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” กำหนดการฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี มีภาคการเงินที่เข้มแข็ง มั่นคงเพื่อการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ สัดส่วนความยากจนลดลงจากร้อยละ 15.6 ในปี พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 11.3 ในปี พ.ศ. 2547 ความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของคนจนกับคนรวยมีแนวโน้มดีขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ยังคงใช้รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืนมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีระบบภูมิคุ้มกันผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ถึงแม้รัฐบาลจะได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ทางการพัฒนาประเทศร่วมกัน โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทาง จากผลการประเมินในนโยบาย ทำให้สามารถแก้ปัญหาคนจนให้เบาบางลง ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง และควรที่จะส่งเสริมให้มีมาตรการใช้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่มีการเปลี่ยนรัฐบาลทำให้ต้องเปลี่ยนนโยบายภาพที่จะ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยที่จะมีความเข้มแข็งยั่งยืน กลับเปลี่ยนไปทำให้เกษตรกรไทย ต้องกลับมาสู่วังวนของความยากจนอีก จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกษตรกรมีความยากจนเพิ่มมากขึ้นกับพบว่า เกษตรกรที่นำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง มีจำนวนน้อยมาก อย่างไรก็ตามในรายที่ได้ใช้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความมั่นคง ในฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นผลการวิจัยพบว่าผู้ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปเป็นหลักการดำเนินชีวิต เช่น ครูบา สุทธินันท์ ปรัชญพฤกษ์ ครูบา ไพรรักษ์ ชื่นศรี นายคำเตื่อง ภาษี เป็นต้น ได้ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก จึงสามารถกล่าวได้ว่า การใช้แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่ถูกต้องและสร้างความมั่นคง เข้มแข็ง ยั่งยืน ให้กับ
เกษตรกร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้จัดทำขึ้น
ในช่วงเวลา ที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่
เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้อัญเชิญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่าง
กว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มี
ส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแส
การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนใน สังคมไทยเห็นพ้อง
ร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนา ประเทศ
อย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้
การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้าง โอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้
เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนัก
นายกรัฐมนตรี. 2555 : 14)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับความสำเร็จในการใช้รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงปัจจัยข้อใดบ้างที่
เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในเขตอำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์ และความสำเร็จที่ทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคง ยั่งยืน
มีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียง พอประมาณ และคุ้มค่า
สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ได้ดำรัส
แก่พสกนิกร ชาวไทยตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรดา

รัฐบาลพยายามเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชนอย่างมากมายมี
การส่งเสริมให้ประชาชนภาคเกษตรหันมาใช้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
นำหลักทฤษฎีใหม่มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเพาะปลูกพืชสลับการเลี้ยงสัตว์ มุ่งเน้นความ
พอดีของครอบครัวในการดำรงชีพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง สำหรับครอบครัวที่นำหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการใช้ในการดำเนินชีวิตก็จะมีสถานะดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ
(ประเวศ วะสี. 2542 : 4-5) เมื่อทุกอย่างพอเพียงจึงเกิดความสมดุลคือความปกติและยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Baulch และ Hoddinott (2000) ได้ระบุความยากจนของครัวเรือนในระยะยาวนาน ทำให้เกิดความยากจนเรื้อรัง และยากแก่การฟื้นฟูความยากจน ความยากจนเรื้อรังมีสาเหตุมาจาก การขาดแคลนสินทรัพย์ หรือมีสินทรัพย์ในระดับต่ำ เช่น ทุนมนุษย์ คือการศึกษา และทุนกายภาพ คือที่ดินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพต่ำ สัดส่วนการพึ่งพาในครัวเรือนสูงและที่อยู่อาศัยห่างไกลความเจริญ หรือพื้นที่เร่ร่อนแค้น ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรยากจน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมชุมชนท้องถิ่นหลายประการด้วยกัน เช่น ประชาชนภาคเกษตรย้ายถิ่นการทำงานสู่เมืองใหญ่ รายได้จากการทำการเกษตรไม่พอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น พื้นที่ทำการเกษตรลดลง สาเหตุเพราะเกษตรกรขายที่ดินให้ผู้ลงทุนภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการท่องเที่ยวและจากผู้สร้างที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงมีผู้เสพยาเสพติดมากขึ้น หัวหน้าครอบครัวและภรรยาต้องพึ่งครอบครัวเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการครอบครัวขาดความอบอุ่น ทั้งครอบครัวให้ผู้สูงอายุดูแลบ้านและเด็ก ปัจจัยที่ทำให้ราคาพืชผลตกต่ำ เกษตรกรเรียกร้องค่าชดเชยราคาพืชผลการเกษตร เรียกร้องค่าแรงงาน

สิ่งเหล่านี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ตามมาอย่างชัดเจนจึงทรงดำริให้มีการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน จะเห็นว่ามีโครงการพระราชดำริเกิดขึ้นมากมายเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ. 2550 : 304) “ที่ผ่านมารัฐบาลส่งเสริมอุตสาหกรรมและธุรกิจชุมชน โดยไม่เน้น ใขบายและแผนที่ชัดเจนทั้งนี้เพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในชุมชนชนบท ไม่เข้าใจปัญหาของชาวบ้าน ไม่เข้าใจศักยภาพชุมชน ไม่มีการเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมต่อภาวะเศรษฐกิจของโลกที่เปลี่ยนแปลง ไม่มีกระบวนการเรียนรู้ จึงเกิดความคิดพลาดในระดับนโยบายของรัฐ” ทำให้เห็นนโยบายของรัฐส่งผลกระทบโดยรวม

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพื่อจะได้นำสาเหตุปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องการดำรงชีพเพื่อจะได้นำแนวทางการพัฒนารูปแบบการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่เกษตรกร ที่จะนำไปพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึก ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน โดยแยกเป็นกลุ่มของเกษตรกรที่ได้ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว จนประสบความสำเร็จและกลุ่มชาวนาที่ยังไม่ได้ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและพัฒนาวิธีการปฏิบัติในการดำรงชีพของเกษตรกรให้สามารถมีการดำรงชีวิตที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยทั่วหน้ามีความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืนมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ตั้งข้อคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับความสำเร็จของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์เป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการพัฒนาไปให้ความรู้เกษตรกรในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึกในจังหวัดบุรีรัมย์

สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ได้กำหนดเป็นสมมุติฐานการวิจัย ค่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
2. เจตคติต่อการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การสนับสนุนจากผู้นำชุมชน
4. การสนับสนุนจากภาครัฐ
5. การสนับสนุนจากภาคเอกชน
6. อิทธิพลของเครือข่ายชุมชน
7. วัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิม
8. การมีส่วนร่วมหลายฝ่าย

ในการขนส่ง และสัญจร ด้านวัฒนธรรม ให้ได้รับการส่งเสริมคุ้มครองวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการประกันราคาพืชผลเกษตรอย่างทั่วถึง

2.5 การสนับสนุนภาคเอกชน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือจากภาคเอกชนในด้านต่าง ๆ ได้รับทุน ได้รับการชี้แนะวิธีการ ได้ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.6 อิทธิพลของเครือข่ายชุมชน หมายถึง ความสำคัญที่มีผลให้ทุกคนในชุมชนจะต้องยอมรับทำตามปฏิบัติตาม เครือข่ายชุมชนของเกษตรกร ซึ่งมีความสำคัญต่อครอบครัวเกษตรกรในด้าน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การไปมาหาสู่ระหว่างสมาชิกในชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกัน การแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การร่วมมือในการบริหารองค์กรชุมชน ดังนั้นชุมชนและเครือข่ายชุมชนจึงมีผลกระทบทางประ โยชน์และโทษ ได้กับทุกคนในชุมชน จึงกล่าวได้ว่า เครือข่ายชุมชนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ

2.7 วัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิม หมายถึง วัฒนธรรมประจำถิ่นมีอยู่ในท้องถิ่นส่วนมากจะมีประวัติความเป็นมาก่อนที่จะมีการรวมตัวเป็นชุมชน จึงมีประเพณีวัฒนธรรม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานแล้ว แต่ชุมชนที่ดั่งขึ้นจะมีประวัติศาสตร์ยาวนานเพียงใด สิ่งที่คุณคนได้มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนก็ยังคงมีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา จากสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา ของแต่ละคนที่น่าคิดตัวมา หรือก่อตัวมาในชุมชนเดิม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติ นับถือ เชื่อถือ ก็หลากหลายแต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันย่อมมีการผสมผสานกันอย่างลงตัวจนเป็นประเพณี วัฒนธรรมประจำชุมชนนั้น ๆ เช่น ประเพณีวัฒนธรรมในการนับถือศาสนาพุทธ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีฉลองปีใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน ฯลฯ ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนหรือส่งเสริม ให้การใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ

2.8 การมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย หมายถึง การที่เกษตรกรที่อาศัยในชุมชนยอมรับเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เครือข่ายหลายหน่วยงานหลายองค์กร ดังนั้น บุคคล องค์กร เครือข่ายหลายฝ่ายจึงมีส่วนสำคัญที่เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง

2.9 กระแสนิยมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความนิยมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือชุมชน ในช่วงเวลาหรือ ณ เวลา นั้น ในสังคมชุมชน หรือสังคมของคนไทยเกิดกระแสนิยมในการกระทำกิจกรรม อย่างหนึ่งอย่างใดที่ทุกคนรอบคร้วเห็นสมควรที่จะปฏิบัติหรือดำเนินชีวิตตามของกระแสนิยมในช่วงนั้น อันอาจจะเป็นกระแสที่เกิดจาก นโยบายที่รัฐบาลนำมาใช้แก้ปัญหา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการทำวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทาง วิธีการ หรือกระบวนการหรือชุดของการดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องการเรียนรู้ การจัดการแบบมีส่วนร่วม ความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง ดำรงชีพอย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สิ่งที่เป็นมูลเหตุ เป็นองค์ประกอบหรือเป็นปัญหาที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่ใช้วิธีการ หรือแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตจนเกิดผลสำเร็จ ด้านการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง ด้านการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

2.1 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความเข้าใจการได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ ผลสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเข้าใจลึกซึ้งถูกต้อง

2.2 เจตคติต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้สึกในด้านชอบหรือไม่ชอบต่อวิธีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการได้รับรู้ ทั้งด้านดีและด้านไม่ดีทำให้เกิดเป็นเจตคติในด้านบวกและในด้านลบ ต่อวิธีการแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 การสนับสนุนจากผู้นำชุมชน หมายถึง การได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนในความเป็นอยู่ดำรงชีพในชีวิตประจำวันจากผู้นำชุมชนหรือสนับสนุนจากผู้นำภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านความช่วยเหลือความรู้ ด้านเครื่องมือเครื่องจักร ด้านการส่งเสริมช่วยการขายผลผลิตผลการเกษตร ด้านการช่วยเหลือประสานงาน เครือข่ายชุมชน และหน่วยงานรัฐบาล ตลอดจนได้รับการส่งเสริม ช่วยเหลือจากผู้นำชุมชน

2.4 การสนับสนุนจากภาครัฐ หมายถึง ความช่วยเหลือที่ภาครัฐ สนับสนุนให้เกษตรกรได้ใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านนโยบายภาครัฐในการรณรงค์ให้หน่วยงานรัฐช่วยเหลือสนับสนุนทั้งวิธีการและเงินทุน ด้านการส่งเสริมเงินทุนแก่เกษตรกร ด้านการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้มีการแบ่งปันแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและยุติธรรม ด้านการช่วยเหลือ แหล่งน้ำในการประกอบกิจการเกษตรกร การทำถนน เพื่ออำนวยความสะดวก

ในการขนส่ง และสัญจร ด้านวัฒนธรรม ให้ได้รับการส่งเสริมคุ้มครองวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการประกันราคาพืชผลเกษตรอย่างทั่วถึง

2.5 การสนับสนุนภาคเอกชน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือจากภาคเอกชนในด้านต่าง ๆ ได้รับความรู้ ได้รับการชี้แนะวิธีการ ได้ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.6 อิทธิพลของเครือข่ายชุมชน หมายถึง ความสำคัญที่มีผลให้ทุกคนในชุมชนจะต้องยอมรับทำตามปฏิบัติตาม เครือข่ายชุมชนของเกษตรกร ซึ่งมีความสำคัญต่อครอบครัวเกษตรกรในด้าน ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การไปมาหาสู่ระหว่างสมาชิกในชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกัน การแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การร่วมมือในการบริหารองค์กรชุมชน ดังนั้นชุมชนและเครือข่ายชุมชนจึงมีผลกระทบทางประโยชน์และโทษ ได้กับทุกคนในชุมชน จึงกล่าวได้ว่า เครือข่ายชุมชนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ

2.7 วัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิม หมายถึง วัฒนธรรมประจำถิ่นมีอยู่ในท้องถิ่นส่วนมากจะมีประวัติความเป็นมาก่อนที่จะมีการรวมตัวเป็นชุมชน จึงมีประเพณีวัฒนธรรม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานแล้ว แต่ชุมชนที่ดั่งขึ้นจะมีประวัติศาสตร์ยาวนานเพียงใด สิ่งที่ผู้คนได้มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนก็ยังคงมีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา จากสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา ของแต่ละคนที่น่าติดตัวมา หรือก่อตัวมาในชุมชนเดิม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติ นับถือ เชื้อถือ ก็หลากหลายแต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันย่อมมีการผสมผสานกันอย่างลงตัวจนเป็นประเพณี วัฒนธรรมประจำชุมชนนั้น ๆ เช่น ประเพณีวัฒนธรรมในการนับถือศาสนาพุทธ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีฉลองปีใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน ฯลฯ ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนหรือส่งเสริม ให้การใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ

2.8 การมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย หมายถึง การที่เกษตรกรที่อาศัยในชุมชนย่อมเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เครือข่ายหลายหน่วยงานหลายองค์กร ดังนั้น บุคคล องค์กร เครือข่ายหลายฝ่ายจึงมีส่วนสำคัญที่เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง

2.9 กระแสนิยมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความนิยมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือชุมชน ในช่วงเวลาหรือ ระยะเวลา นั้น ในสังคมชุมชน หรือสังคมของคนไทยเกิดกระแสนิยมในการกระทำกิจกรรม อย่างหนึ่งอย่างใดที่ทุกคนรอบรู้เห็นสมควรที่จะปฏิบัติหรือดำเนินชีวิตตามของกระแสนิยมในช่วงนั้น อันอาจจะเป็นกระแสที่เกิดจาก นโยบายที่รัฐบาลนำมาใช้แก้ปัญหา

ประเทศ ความสำเร็จของครอบครัว หรือคณะบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต นำมาบอกเล่าและแนะนำให้เข้าใจถึงวิธีการหลักการจนเกิดความเชื่อถือ เห็นดีเห็นงามตามคำบอกเล่าจนเป็น กระแสนิยมที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและชมชอบในเรื่องราวและวิธีการเหล่านั้นอาจจะเกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อหรือโฆษณาเพื่อเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีผู้ผลิตจำหน่ายในตลาดจนเกิดเป็นกระแสที่คนส่วนใหญ่นิยมชมชอบ

2.10 การได้เป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่เกษตรกรมีโอกาสดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่ใช้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นกลุ่มเกษตรกรเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

3. ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ผลของการได้ประยุกต์ใช้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและเข้าใจจนเกิดผลที่ทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ มีความสามัคคีในครอบครัวและมีอนาคตที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ สามารถที่จะเห็น ได้อย่างชัดเจนกับทุกคนในครอบครัว

3.1 ด้านการเรียนรู้ หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านมาจนเกิดความรู้ความเข้าใจปฏิบัติจนเกิดเป็นความสามารถความชำนาญ ความรอบรู้ และความรู้แจ้งอย่างแท้จริง การได้เรียนรู้จึงเป็นภูมิปัญญาที่ทำให้เรียนรู้อะไรอย่างรอบคอบ รอบด้านมีเหตุผล มีวิจรรณญาณที่ต้อง เรียนรู้ในด้านพอประมาณ พอมีไม่มาก ไม่น้อยเกินไป เรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เรียนรู้การประกอบอาชีพอย่างเหมาะสมไม่สุดโต่ง เรียนรู้ในหลักคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เรียนรู้ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด เรียนรู้ในการเตรียมความพร้อมต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง ตามโลกาภิวัตน์ เรียนรู้ที่จะยอมรับเทคโนโลยีในอนาคต

3.2 ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานที่มีการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วม มีส่วนเกี่ยวข้องของบุคคล บุคลากรต่าง ๆ ที่มีส่วนในการทำงาน ได้ใช้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ช่วยกันแก้ปัญหา นอกจากนี้ ยังร่วมกันค้นหาวิธีการ ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาพัฒนากระบวนการทำงานให้มีคุณภาพประสิทธิภาพดีขึ้น รวมถึงการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในองค์กร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนได้ ส่วนเสีย ได้มีโอกาสรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน สมาชิกในสังคม สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกันและ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างเสมอภาค

3.3 ด้านความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง หมายถึง องค์กรประกอบและการสร้างความเข้มแข็งที่ทำให้เกิดความรู้ภูมิปัญญาที่จะสามารถดำรงชีพของตนเองและครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีสภาพเศรษฐกิจครอบครัวที่มั่นคง สามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตของทุกคนในครอบครัวได้อย่างมั่นคง มีภูมิคุ้มกันผลกระทบ จากภายในและภายนอกไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นถึงจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก เฉพาะตนเองและครอบครัวก็สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสบาย ตามอัตภาพของตน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต อันเกิดจากการยึดหลักประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม ไม่สุดโต่ง ได้เรียนรู้การทำตนอยู่ในความพอประมาณ ไม่มากไม่น้อย เกิน ไป อยู่บนพื้นฐานหลักคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

3.4 ด้านการดำรงชีพอย่างยั่งยืน หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างสมดุล มั่นคง หรือ ยุทธวิธีในการดำเนินชีวิตที่แสดงออก ถึงการดำรงชีพอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบจากการมีรายได้เพิ่มมากขึ้นความเป็นอยู่ดีขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง มีที่อยู่อาศัยมั่นคง ถาวร มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีโอกาสที่จะได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียงตลอดไป และดำรงชีพอย่างปลอดภัยมีภูมิคุ้มกัน อยู่อย่างมีความสุข มีสุขภาพพลานามัยดี สมบูรณ์ แข็งแรง มีอายุยืนยาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
2. ได้รู้รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
3. ทำให้ได้แนวทางพัฒนารูปแบบหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาใช้ในกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อนำไปเผยแพร่ให้แก่ประชาชนให้มีความรู้